

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیپلماسی آب‌های فرامرزی و نظام بین‌الملل

درس‌هایی برای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

(ویرایش جدید)

دکتر سیدعباس عراقچی

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تهران - ۱۳۹۶

فهرست نویسی پیش از انتشار

سرشناسه: عراقچی، سیدعباس، ۱۳۴۱-

عنوان و نام پدیدآور: دیپلماسی آب‌های فرامرزی و نظام بین‌الملل: درس‌هایی برای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران/ سیدعباس عراقچی؛ [به سفارش] مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.

مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره نشر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۶۱-۷۴۴-۸

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فپا

یادداشت: کتابنامه ص ۱۴۵.

موضوع: مرزهای آبی -- ایران

موضوع: آب، منابع -- ایران -- جنبه‌های سیاسی

موضوع: جغرافیای سیاسی -- ایران

موضوع: آب -- جنبه‌های سیاسی

شناسه افزوده: ایران، وزارت امور خارجه، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

شناسه افزوده: ایران، وزارت امور خارجه، اداره نشر

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ د۹ ع۴/ع۳۲۳ JC

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰/۱۲۰۵۵

شماره کتابشناسی: ۴۰۱۴۸۵۵

دیپلماسی آب‌های فرامرزی و نظام بین‌الملل: درس‌هایی برای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

تألیف: دکتر سیدعباس عراقچی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۴، چاپ دوم: ۱۳۹۶ (ویرایش جدید)

هماهنگی امور نشر: بیتا طهرانیان

ویراستار: مریم حجاری

صفحه آرابی: سحر حسینی صنعتی

صفحه آرابی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره نشر وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۲۹۷۰۲۹، نمابر: ۲۲۸۳۲۵۶۵

نمایندگی و فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پاساژ ناشران، طبقه همکف پلاک ۱۶/۲۲

تلفن فاکس: ۶۶۹۵۲۲۹۰، تلفن همراه: ۰۹۳۵۹۶۴۹۰۲۷، تلفن: ۶۶۴۹۰۳۱۵

فروشگاه شماره ۲: خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، جنب مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۸۰۲۶۶۲

فهرست مطالب

۱	سخن ناشر.....
۳	یادداشت چاپ دوم.....
۵	پیشگفتار.....

فصل نخست - چارچوب نظری و مفهومی

۱۳	۱-۱- هیدروپلیتیک، سیاست خارجی و آب‌های فرامرزی.....
۲۰	۱-۲- اهمیت آب‌های فرامرزی.....
۲۳	جنگ آب افسانه یا واقعیت.....
۲۸	فرصت‌هایی برای توسعه همکاری.....
۳۱	ایجاد فرصت برای دیپلماسی.....
۳۸	حکمرانی آب و سیاست قدرت.....
۴۴	۱-۳- تقویت دیپلماسی آب.....
۴۶	تقویت نهادهای موجود.....
۴۹	وارد کردن کشور هم‌زمن فرآیند دیپلماسی حوضه فرامرزی.....
۵۲	توسعه و ارتقاء هماهنگی در داخل و میان کشورهای حوضه.....
۵۸	۱-۴- افزایش اختیارات بازیگران در صحنه دیپلماسی آب.....
۵۹	تقویت نهادهای فعال در حوزه آب.....
۶۲	ظرفیت‌سازی.....
۶۶	فراهم کردن منابع مالی.....

فصل دوم - سیاست آب در جنوب آفریقا

- ۲-۱- دیپلماسی آب‌های فرامرزی و نظام منطقه در جنوب آفریقا..... ۷۰
- همکاری منطقه‌ای بر سر منابع آب مشترک و فرامرزی..... ۷۴
- تفاهم نامه جامعه توسعه آفریقا درباره رودخانه‌های مشترک..... ۷۷
- طرح‌های انتقال آب درون و میان حوضه‌ای..... ۷۸
- ۲-۲- دیپلماسی آب و امنیت منطقه‌ای جنوب آفریقا..... ۸۱
- هیدروپلیتیک و امنیت حوضه‌های مشترک در جنوب آفریقا..... ۸۸
- ۲-۳- هیدروپلیتیک حوضه رود زامبزی..... ۹۳
- سازمان رودخانه زامبزی..... ۹۵
- برنامه عمل رودخانه زامبزی..... ۹۷
- کمیسیون آبراه زامبزی..... ۹۹
- ۲-۴- هیدروپلیتیک حوضه رودخانه اورانژ..... ۱۰۴
- تاریخچه توسعه حوضه..... ۱۰۶
- توسعه اقتصادی در حوضه رود اورانژ..... ۱۰۹
- مسائل ملی و بین‌المللی مطرح در حوضه رود اورانژ..... ۱۱۳
- توافق نامه و نهادسازی در حوضه رود اورانژ..... ۱۱۷
- تکامل سیاسی و نهادی حوضه رود اورانژ..... ۱۲۲

فصل سوم - دیپلماسی آب‌های فرامرزی در جمهوری اسلامی ایران

- ۳-۱- جغرافیای آب در ایران..... ۱۲۷
- ساختار ناهموازی‌های فلات ایران..... ۱۲۷
- بیان آب ایران..... ۱۳۰
- بحران آب در خاورمیانه و ایران..... ۱۳۲
- ۳-۲- رودخانه‌های فرامرزی ایران..... ۱۳۵

۱۳۶ رودخانه‌های فرامرزی میان ایران و افغانستان
۱۳۹ رودخانه‌های فرامرزی ایران و ترکمنستان
۱۳۹ رودخانه اترک
۱۴۱ رودخانه ارس
۱۴۲ رودخانه‌های فرامرزی میان ایران و عراق (حوضه دجله و فرات)
۱۴۴ ۳-۳- دیپلماسی رودخانه‌های فرامرزی با عراق (حوضه بین‌النهرین)
۱۴۵ تاریخچه دیپلماسی آب با عراق
۱۴۵ دیپلماسی آب از منظر ایران به عنوان هیدروهمژمون
۱۴۷ ضرورت دیپلماسی آب از منظر یک کشور پایین دست
۱۵۵ دیپلماسی آب و چگونگی بهره‌برداری از آب اروندرود
۱۵۷ دیپلماسی آب در حوضه دجله، فرات و اروندرود
۱۶۱ ۳-۴- دیپلماسی آب، آب مجازی و امنیت غذایی
۱۶۵ آفریقای زیر صحرا و تامین بخشی از آب مجازی مورد نیاز ایران
۱۶۹ نتیجه
۱۷۵ فهرست منابع

